

İNGİLİZ DİLİ EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNDE GÖREV YAPAN İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN DERS KİTABI KULLANIMINA İLİŞKİN TERCİHLERİ

Semin Kazazođlu

Özet

İngilizce'nin öğretimi alanında, mevcut basılı araçlar yerine kendi öğretim araçlarını oluşturarak ders kitabı kullanmayı tercih etmeyen öğretmenlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu çalışma, ders kitabı kullanma ve kullanmama davranışlarına ilişkin olası nedenleri inceleyerek, İngiliz Dili Eğitimi bölümlerinde öğretim yapan bir grup öğretmenin ders kitabı kullanımına yönelik algı ve tercihlerini inceleyen araştırma sonucunda elde edilen bulguları ortaya koymakta ve araştırma bulgularına dayalı olarak araç uyarlamaya ilişkin bazı yorumlar sunmaktadır.

Anahtar sözcükler: *ders kitapları, İngilizce'nin öğretimi, araç uyarlama.*

PREFERENCES OF INSTRUCTORS IN THE DEPARTMENTS OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING TOWARDS USING COURSEBOOKS

Abstract

In the field of English teaching, the number of teachers not preferring to use course books by creating their own teaching materials instead of current printed materials is increasing gradually. This study examines the possible reasons of use and disuse of course books by presenting the findings of the research investigating a group of ELT teachers' perception and preference towards the use of course book and offers some comments on the materials adaptation according to the findings of the research.

Key words: *course books, ELT, materials adaptation.*

1. Giriş

Dil öğretimi; öğrenciler, öğretmen, araçlar, öğretim yöntemleri ve değerlendirme olmak üzere başlıca beş ana bölümden oluşmaktadır. Dil araştırmaları, 1970’li yıllardan itibaren öğrenim sürecinde öğrencinin rolünü vurgulamakla birlikte, program geliştirme, yöntembilim, araç seçimi ve uyarlama konularının avantajlarını öne sürmektedir.

Dil öğreniminde araçlar, önemli bir role sahiptir. Allwright (1990) araçların, dil öğretimi ve öğrenimi sürecini kontrol ettiğini öne sürer. Ders araçları; kaset, video, sözlük, dilbilgisi kitapları, ders ve okuma kitapları, internet ve bunun gibi kaynaklardan oluşmaktadır (Tomlinson,1998b:2). Eğitimde, hedeflere kısa sürede ulaşmada, öğrenmenin kalıcı olmasında araç ve gereçlerin önemli rolü vardır. Bu nedenle öğretmenlerin, çeşitli öğretim materyallerinden yararlanmaları, sınıf içinde çoklu ortam oluşturmaları gerekmektedir (Demirel,2000:129).

Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitapları

Ders kitapları, öğrencileri güdüleme ve tutumları etkileme bakımından dil öğreniminde en gerekli araçlardandır. Bu nedenle, öğretimin ve öğrencilerin beklentilerini karşılayan, merak uyandıran ve ilgi çekici özelliklere sahip olan ders kitaplarının seçilmesi önerilmektedir (Tomlinson,1998a:7).

Harmer (2001:257)’a göre, ders kitapları dil öğelerinin geliştirilmesini sağlamakla birlikte dizgesellik taşır ve sınıf içi aktivitelerinin başlangıç noktasını oluşturur. İçerikli ders kitapları, öğretmenleri her ders için özgün bir araç hazırlama baskısından kurtararak hedef dilin dilbilgisel ve işlevsel çerçevesini sunar. Bunun yanı sıra üniteleri gözden geçirme, alıştırma yapma, bir sonraki dersin konularını öğrenme ya da dersi kaçırma gibi durumlarda öğrencilerin başvuru kaynağıdır (O’Neil,1990:153). İletişimci yaklaşıma göre oluşturulmuş izlencelerde öğrenciler için hem tehdit edici hem de rahatsız edici bir belirsizlik vardır. Ders kitabı, bu bağlamda bir çatı oluşturarak bu durumu ortadan kaldırır. Ayrıca öğrenciler, kendi öğrenim süreçlerini kontrol etme bağlamında bir ders kitabına ihtiyaç duyar (Crawford,2002: 83).

Hidi (1990), ders kitabını oluşturan konuların, öğrenci ilgilerine göre düzenlenmesinin, şema aktivasyonu sağlama bakımından yararlı olacağına dikkat çeker.

Ancak alan yazında ders kitaplarının bazı olumsuz yönlerinin bulunduğu yapılan araştırmalar sonucu kanıtlanmıştır. Block (1991:211) İngiliz dilinin öğretimine ilişkin çok çeşitli araçlar bulunmasına rağmen, basılı araçlarda yer alan konuların ve aktivitelerin her zaman öğretmen ve öğrencilerin beklentilerini karşılamadığını

öne sürmektedir. Bunun nedenleri arasında; araçların öğrencilerin ilgi alanlarına girmeyen konulardan oluşması, konuların geçerliliğini yitirmiş ve sıradan olması ya da sadece belirli bir kültürü ve sınıfı temsil etmesi sayılabilir.

Modern öğretim yöntemleri, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaya gittikçe daha çok önem vererek, öğrencinin birinci diline, kültürüne ve öğrenim geçmişine uygun araçlar seçilmesini öngörmektedir. Ancak çok sayıda ders kitabı, öğrencilerin birinci dilde edinmiş olduğu becerilerin üzerine bir yapılandırma yapmaya imkân tanımamaktadır. Yabancı dil öğretimi alanında yapılan araştırmalar ikinci dil yetisinin geliştirilmesinde, ikidilli yaklaşımların başarı sağladığını öne sürmektedir (Thomas ve Collier, 1997).

Bunun yanı sıra, dil öğretimi alanında öğretmenlerin kendi oluşturduğu araçlar da önemli bir yer tutmaktadır. Block (1991) öğretmenler tarafından oluşturulan araçların, öğretime kişisel bir dokunuş kazandıracağını ve bunun öğrencinin derse ve öğretmene karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlayacağını öne sürer. Prodromou (2002) öğrenme biçimleri, güdü ve tutum bağlamında öğretmenlerin kendi geliştirdikleri araçların daha çok seçenek, özgürlük ve akıcılık sunacağını belirtmektedir. Block (1991) öğretmenlerin kendi oluşturdukları araçların, yerel ve ulusal olaylara, güncel konulara ulaşma konusunda daha çok imkân sağladığını öne sürer. Ayrıca bu araçların tek tip olmaması ve özgün metinlerden oluşması bakımından ders kitaplarından üstün olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenler tarafından oluşturulan araçların en önemli avantajlarından biri bağlamaştırma (Block,1991). İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmesine ilişkin dünya çapında kullanılan ders kitapları, genelleyici olmaları ve herhangi bir kültürel veya eğitimsel içeriğe sahip olmamalarından dolayı eleştirilmektedir. Öğretim içeriği ile ders kitabının bağdaşmaması ise eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle birçok öğretmen için kendi öğretim araçlarını düzenleme ve araç uyarlama, öğretim ortamı ile ders aracı arasında bir bağ kurulmasını sağlamaktadır. Edge ve Wharton (1998:300) deneyimli öğretmenlerin ders kitabında yer alan metinleri, olduğu gibi kullanmayacağını, ekleme, çıkarma, araç değiştirme gibi tekniklere başvuracağını öne sürer. Bunun yanı sıra, belirli bir ders kitabını uzun süre kullanmanın hiçbir işlevi olmadığını aksine bunun aynı aktivitelerin ya da konuların sürekli tekrarlanması anlamına geldiğini belirtir.

Araç Uyarlama

Ders kitapları, esneklik ve seçim fırsatı olmadığı için ancak sınırlı sayıda öğrenci için etkili olmaktadır. Bu nedenle, araçları etkin bir hale getirmek önerilmektedir. Bu konuda en kullanışlı tekniklerden biri araç uyarlamadır (Peçenek, 2005:89). McDonough ve Shaw (1993) araç uyarlama tekniklerinin; ekleme (çoğaltma ve

genişletme), çıkarma (niceliksel ve niteliksel), basitleştirme, yeniden düzenleme ve araç değiştirme olarak belirtir. Cunningsworth (1995), "Kitabınızı Seçmek" adlı eserinde, araç uyarlamasının gerekliliğine ilişkin olarak aşağıda yer alan ölçütleri önerir:

- sınıf dinamikleri
- bireysel farklılıklar
- müfredat tarafından getirilen sınırlamalar
- kaynakların elde edilebilirliği
- öğrenenlerin beklentileri ve motivasyonları

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, yabancı dil olarak İngilizce öğreten öğretmenlerin ders kitabı kullanma ve kullanmama davranışlarına ilişkin nedenleri incelemek ve elde edilen bulgular ışığında araç uyarlamaya ilişkin bazı yorumlar sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma Problemi

1. İngilizce öğretmenlerinin ne kadarı ders kitabı kullanmaktadır?
2. İngilizce öğretmenleri kullandıkları ders kitaplarını desteklemek için ek araç-gereç kullanmakta mıdır?
3. İngilizce öğretmenlerinin ders kitabı ve ek araç-gereç seçimindeki ölçütleri nelerdir?
4. İngilizce öğretmenlerinin kullandıkları ders kitapları ve ek araç-gereçlerin içeriği nelerdir?
5. İngilizce öğretmenlerinin ders kitabı kullanım nedenleri nelerdir?
6. İngilizce öğretmenlerinin kullandıkları ders kitapları ve ek araç-gereçlerin izlenen türleri nelerdir?
7. İngilizce öğretmenleri kullandıkları araç-gereç konusunda dönüt almakta mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada *sormaca* ve *görüşme* tekniklerinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Yanç (2000) 'a ait tutum ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, uzmanlar tarafından Türkçe'ye çevrildikten sonra seçilen bir okulda pilot uygulama yapılmış ve aracın geçerlilik ve güvenilirliği kanıtlanmıştır. Araştırma evrenini, Ankara'da

bulunan üç üniversite'nin İngiliz Dili Eğitimi bölümlerinde öğretim yapan 53 öğretmen oluşturmuştur. Çalışma kapsamında öğretmenlere eğitim-öğretim yılının, birinci döneminin başında toplam 9 sorudan oluşan bir sormaca uygulanmıştır. Öğretmenlerin cinsiyet gibi demografik özelliği çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

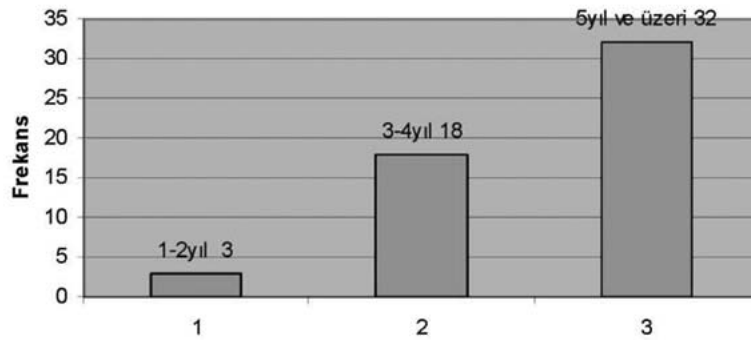
Çalışma Grubunun Özellikleri

Çizelge 1'den izlenebileceği gibi, bu araştırmaya katılan 53 öğretmeninden 32'si 5 yıl ve üzerinde İngiliz dili eğitimi bölümünde öğretim yapmaktadır. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir bölümünün deneyimli oldukları söylenebilir.

Çizelge 1. Öğretmenlerin öğretim deneyimlerine ilişkin dağılım

Bu bölümde kaç yıldır ders vermektediriniz?	F	%
Bir yıldan az	-	-
1-2 yıl	3	5.70
3-4 yıl	18	34.00
5 yıl ve üzeri	32	60.40
Toplam	53	100.00

Tablo 1. Öğretmenlerin öğretim deneyimlerine ilişkin dağılım

Bulgular

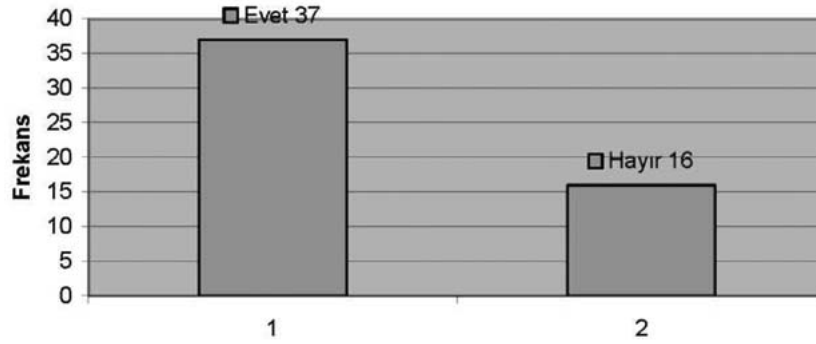
Öğretmenlerin Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Dağılımı

Öğretmenlerin ders kitabı kullanımına ilişkin olarak elde edilen veriler, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%69.80) ders kitabı kullandıklarını ancak % 30.20 gibi azımsanmayacak bir bölümünün de belirli bir ders kitabı kullanmadıklarını ortaya koymaktadır (bkz. Çizelge 2 ve Tablo 2). Bu soruyu “hayır” olarak yanıtlayan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, ders kitaplarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamadıkları ve nitelikli olmadıkları konusunda hem fikir oldukları belirlenmiştir.

Çizelge 2. Öğretmenlerin ders kitabı kullanımına ilişkin dağılımı

Bu bölümde kaç yıldır ders vermektedir?	F	%
Evet	37	69.80
Hayır	16	30.20
Toplam	53	100.00

Tablo 2. Öğretmenlerin ders kitabı kullanımına ilişkin dağılımı

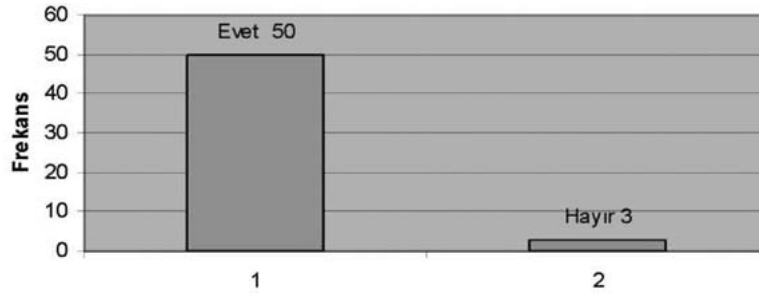
Ders kitabını Desteklemek İçin Araç-Gereç Kullanımına İlişkin Dağılım

Çizelge 3'e göre; öğretmenlerin (%94.30) ders kitabının yanında ek araç-gereçlerin kullanımına yer verdikleri görülmektedir. Buna göre, öğretmenlerin kullandıkları ders kitabını yeterli bulmadıkları ya da öğrencilerin güdülenmelerini artırmak, dersi monotonluktan kurtarmak ve çeşitlilik sağlamak gibi nedenlerden dolayı farklı yollara başvurdukları sonucuna varılabilir.

Çizelge 3. Ders kitabını desteklemek için araç-gereç kullanımına ilişkin dağılım

Ders kitabını desteklemek için araç-gereç kullanıyor musunuz?	F	%
Evet	50	94.30
Hayır	3	5.70
Toplam	53	100.00

Tablo 3. Ders kitabını desteklemek için araç-gereç kullanımına ilişkin dağılım

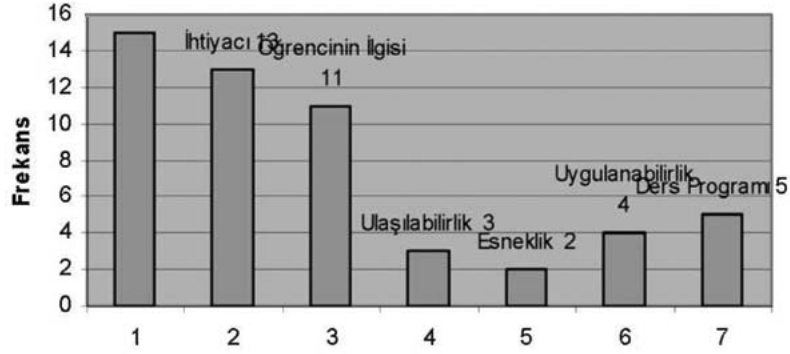
Ders Kitabı ve Araç-Gereç Seçimindeki Ölçütler

Bu soruya verilen cevaplar oldukça çeşitlilik göstermektedir. Öğretmenler ders kitabı seçiminde öncelikle özgünlüğe (%28.30), öğrencinin ihtiyacına (%24.50), ilgisine (%20.80) ve daha sonra ders programına uygunluğuna (%9.40), uygulanabilirliği (%7.50), ulaşılabilirliğine (%5.70) ve esnekliğine (%3.80) özen göstermektedirler.

Çizelge 4. Ders kitabı ve araç-gereç seçimindeki ölçütler

Ders kitabını desteklemek için araç-gereç kullanıyor musunuz?	F	%
Özgünlük	15	28.30
Öğrencinin ihtiyacı	13	24.50
Öğrencinin ilgisi	11	20.80
Ulaşılabilirlik	3	5.70
Esneklik	2	3.80
Uygulanabilirlik	4	7.50
Ders Programı	5	9.40
Toplam	53	100.00

Tablo 4. Ders kitabı ve araç-gereç seçimindeki ölçütler

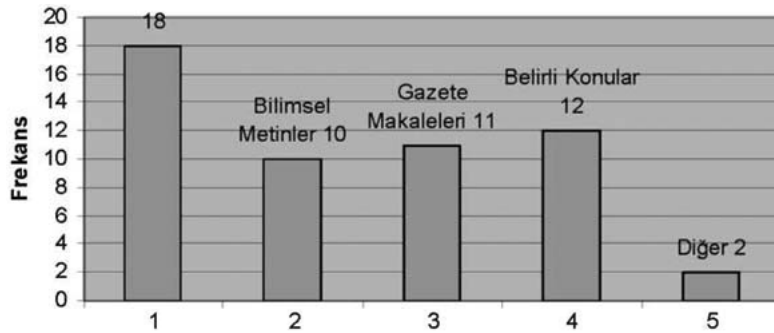
Araç Gerecin İçeriğine İlişkin Dağılım

Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin İngiliz Dili Eğitimi bölümlerinde öğretim yapmakta olmalarının bir uzantısı olarak kullandıkları araç-gereçlerin içeriğini öncelikle “edebi metinler” oluşturmaktadır (%34.80). Ancak bunun yanında öğretmenler belirli konulardan oluşan metinlere (%22.60), gazete makalelerine (%20.80), bilimsel metinlere (%18.90) de yer vererek çeşitlilik sağlamaktadır.

Çizelge 5. Araç gerecin içeriğine ilişkin dağılım

Kullandığımız araç-gerecin içeriği nedir?	F	%
Edebi Metinler	18	34.00
Bilimsel Metinler	10	18.90
Gazete Makaleleri	11	20.80
Belirli Konulardan Oluşan Metinler	12	22.60
Diğer	2	3.80
Toplam	53	100.00

Tablo 5. Araç gerecin içeriğine ilişkin dağılım

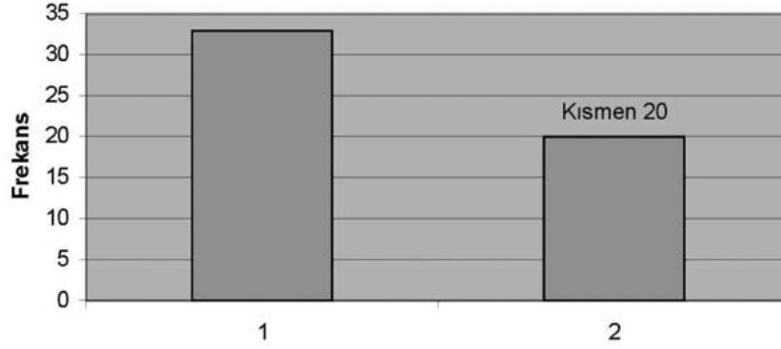
Görsel/Görsel-İşitsel Araç Kullanımını Desteklemeye İlişkin Dağılım

Yabancı dil öğretiminde görsel ve görsel-ışitsel araç-gereç kullanımının öğrencinin güdülenmesine etkisinin önemi yadsınamaz. Ancak aşağıdaki grafikte izlendiği gibi, öğretmenlerin %62.30'unun görsel/görsel-ışitsel araç-gereç kullanımını onayladıkları, %37.70'inin ise görsel/görsel-ışitsel araç kullanımını desteklemedikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, ders programı ve zaman kısıtlılığı başta olmak üzere yeterli görsel ve görsel-ışitsel araçlar olmaması gibi nedenlerden dolayı bir grup öğretmenin araç-gereç kullanımını desteklemedikleri belirlenmiştir.

Çizelge 6. Görsel/Görsel-ışitsel Araç Kullanımını Desteklemeye ilişkin dağılım

Görsel/Görsel İşitsel araç kullanımını destekliyor musunuz?	F	%
Evet	33	62.30
Kısmen	20	37.70
Toplam	53	100.00

Tablo 6. Görsel Araç Kullanımını Desteklemeye ilişkin dağılım

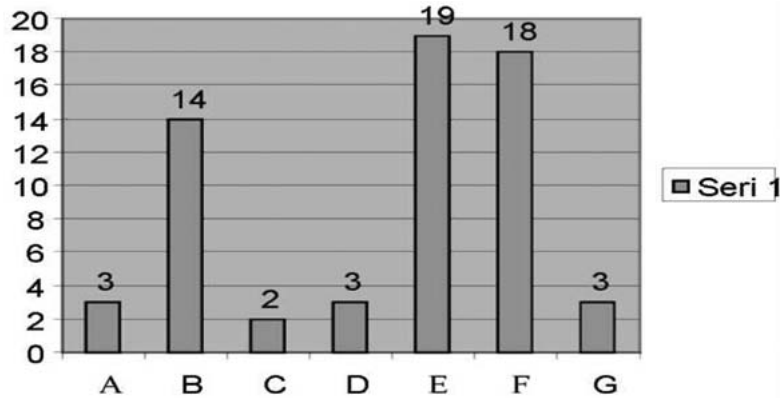
Öğretmenlerin Ders Kitabı Kullanmama Nedenlerine İlişkin Dağılım

Tablo 7'den elde edilen sonuçlara göre, öğretmenler mevcut okuma kitaplarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamadığını (%35.85) ve mevcut kitapların ders programına uygun olmadığını düşünmektedirler (%33.96). Ayrıca ders kitabı kullanmamaya ilişkin olarak öne sürülen nedenler arasında öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yönelik içerikli bir ders kitabının olmayışı da (%26.42) göze çarpan önemli bir konudur. Bu bulgu, ders aracı geliştirme uzmanlarına ve ileriki çalışmalara birtakım ipuçları sağlayabilir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin ders kitabı kullanmama nedenlerine ilişkin dağılım

Ders kitabı kullanmama nedeniniz nedir?	F	%
A Sınıfa kendi seçtiğim okuma araç-gereçlerini getiriyorum	3	5.66
B Öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yönelik içerikli bir ders kitabı yok	14	26.42
C Öğrenciler, sınıfta tartışılan roman ya da hikâyeleri okuyor	2	3.77
D Mevcut ders kitapları, öğrencilerin ilgi alanlarına uygun değil	3	5.66
E Mevcut ders kitapları, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamıyor	19	35.85
F Mevcut ders kitapları, ders programına uygun değil	18	33.96
G Diğer	3	5.66

Tablo 7. Öğretmenlerin ders kitabı kullanmama nedenlerine ilişkin dağılım

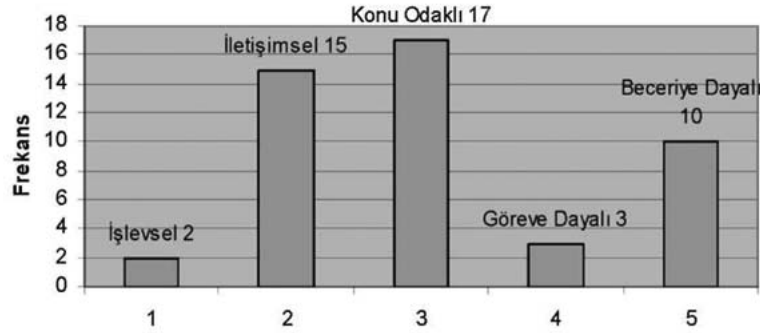
Öğretmenlerin Kullandıkları İzlenenin Dağılımı

Öğretmenlerin ders kitabı kullanmama nedenlerine ilişkin olarak özellikle vurguladıkları öğelerden biri olan ders kitaplarının ders programı ile uyumlu olmaması konusunda öğretmenlerin takip ettikleri izlençe türleri araştırılmış ve öğretilerin en çok konu odaklı (%33.30) ve iletişimsel (%27.50) izlençe kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenlerden % 21.60'ı ise kullandıkları izlençenin beceriye dayalı olduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 8. Öğretmenlerin kullandıkları izlencenin dağılımı

Hangi izlenceyi kullanmaktasınız?	Kullanılan		Önerilen	
	F	%	F	%
İşlevsel	5	9.80	2	4.30
Kavramsal	-	-	-	-
Yapısal	-	-	-	-
Durumsal	1	2.00	-	-
İletişimsel	14	27.50	15	31.90
Konu Odaklı	17	33.30	17	36.20
Göreve Dayalı	3	5.90	3	6.40
Beceriye Dayalı	11	21.60	10	21.30
Toplam	51	100.00	47	100.00

Tablo 8. Öğretmenlerin kullandıkları izlencenin dağılımı

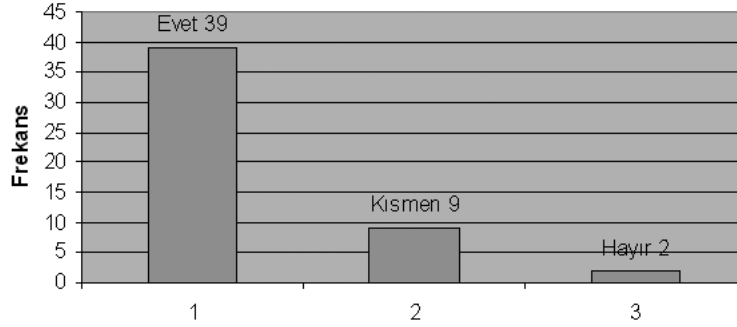
Öğrencilerden Araç-Gereç Konusunda Dönüt Almaya İlişkin Dağılım

Çizelge 9'a göre, öğretmenlerin %78.00'i araç-gereç konusunda öğrencilerden dönüt almaktadır. Bu bulguya dayalı olarak, öğretmenlerin araç-gereç konusunda öğrenci tercihlerine önem verdiği söylenebilir.

Çizelge 9. Öğrencilerden Araç-Gereç Konusunda Dönüt Almaya İlişkin Dağılım

Öğrencilerden Araç-Gereç Konusunda Dönüt Aldınız mı?	F	%
Evet	39	78.00
Kısmen	9	18.00
Hayır	2	4.00
Toplam	50	100.00

Tablo 9. Öğrencilerden Araç-Gereç Konusunda Dönüt Almaya İlişkin Dağılım
Araç-Gereç Konusunda Dönüt Alma

Sonuç

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem, yaklaşım ve teknikler kadar kullanılan araç-gereçlerin yerinin yadsınamaz olduğu bilinmektedir. O'Neil (1990) ders kitaplarının, çekirdek dilin sunumunda ve dil öğelerinin kazandırılmasında en etkili öğretim aracı olduğunu belirtmektedir. Ancak yabancı dil öğretimine ilişkin araştırmalar, ders kitabı kullanımını destekleyenler ve desteklemeyenler olmak üzere iki karşıt görüşün bulunduğu öne sürmektedir (Peçenek,2005). Bu iki karşıt görüşü uzlaştırmaya yönelik olarak ise 'araç uyarlama' ya dikkat çekilmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulguların, bu görüşü desteklediği düşünülmektedir. Buna göre; yabancı dil öğretmenlerinin %69.80'i ders kitabı kullanırken %30.20'i ders kitabı kullanmamaktadır. Bunun yanı sıra; öğretmenlerin, kendi seçtikleri ek araç-gereçleri kullanarak (%94.30) ders aracı uyarlamanın öğelerinden biri olan 'ekleme' tekniğine başvurdukları belirlenmiştir. Bundan başka, ders kitabını desteklemek üzere görsel/işitsel araç kullanımına başvurarak (%62.30) yine araç uyarlamanın öğelerinden biri olan 'araç değiştirme' tekniğinden yararlanmaktadırlar. Bu

bağlamda, araştırmaya katılan öğretmenlerin günümüz yabancı dil öğrenimi yaklaşımları ışığında; öğretim araçlarını olduğu gibi kullanmadıkları, öğrencilerden aldıkları dönütler doğrultusunda ders aracı uyarlama tekniklerinden yararlanarak eğitim sürecinin yönlendiricisi ve etkin katılımcısı oldukları gözlenmektedir.

Kaynakça

- Allwright, D.R. 1990. "Abdication and Responsibility in Language Teaching". *Studies in Second Language Acquisition*, 2(1).
- Block, D. 1991. "Some Thoughts on DIY Materials Design". *ELT Journal*. 2(45),s. 211-216.
- Crawford, J. 2002. "The Role of Materials in the Language Classroom: Finding a Balance" (Ed. J.C. Richards ve W.A Renandya içinde), *Methodology in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cunningsworth, A. 1995. *Choosing Your Coursebook*. Oxford: Heinemann.
- Demirel, Ö. 2000. *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Edge, J. ve Wharton, S. 1998. "Autonomy and Development: Living in the Materials World". Tomlinson (Ed), *Materials Development in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press.
- Harmer, J. 2001. "Coursebooks: A Human, Cultural and Linguistic Disaster?" *Modern English Teacher*, 10(3),s. 5-10.
- Hidi, S. 1990. "Interest and its Contribution as a Mental Resource for Learning". *Review of Educational Research*. 60(4), s.549-571.
- McDonough, J. ve Shaw, C. 1993. *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide*. Oxford: Blackwell Publishers.
- O'Neil, R. 1990. "Why Use Textbooks?". (Ed. R. Rossner ve R. Bolitho içinde), *Currents of Change in English Language Teaching*. New York: Oxford University Press, s.148-156
- Peçenek, D. 2005. "Yabancı Dil Öğretiminde Araç Geliştirme". *A.Ü. Dil Dergisi*, 129,s. 85-95.
- Podromou, L. 2002. "The Great ELT Textbook Debate", *MET*,11(4),s. 25-33.
- Thomas, W.P ve Collier, V.P. 1997. "School Effectiveness for Language Minority Students". *NCBE Resource Collection Series*, 9, Washington D.C: National Clearinghouse for Bilingual Education.
- Tomlinson, B. 1998a. "Affect and the Coursebook". (Ed. G. Arnold içinde), *Affect in Language Teaching*, *IATEFL Newsletter Issues*,145, s. 20-21.
- Tomlinson, B. 1998b. *Materials Development in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press.
- Yanç, S. 2000. *Suggested Advanced Reading Course Syllabus for the First Year (first term) Students in ELT Departments (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.